

Ministerie van Financiën
(digitaal verzonden)

16 september 2021

**Betreft: *Reactie PwC op consultatiedocument ‘Audit Quality Indicators’ –
Kwartiermakers Toekomst Accountancysector***

Geachte lezer,

Onder verwijzing naar de openbare consultatie van de Audit Quality Indicators (AQI's), zoals opgesteld door de Kwartiermakers Toekomst Accountancysector en gepubliceerd op 8 juli 2021, maakt PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (PwC) graag van de gelegenheid gebruik hierop te reageren.

Het leveren van kwaliteit heeft onze hoogste prioriteit; wij hechten dan ook veel belang aan transparantie naar interne en externe stakeholders over de kwaliteit van jaarrekeningcontroles en onze investeringen daarin. AQI's kunnen een bijdrage leveren aan die transparantie en wij ondersteunen dan ook het initiatief van de Kwartiermakers om te komen tot een eerste set van AQI's en het ontsluiten daarvan richting stakeholders. Wij delen ook de observaties op pagina 4 van het consultatiedocument dat de AQI's inzicht kunnen geven, maar geen heilige graal zijn waarmee met een harde norm de kwaliteit van een accountantscontrole vastgesteld kan worden. Het is daarom naar onze mening van belang dat er op het AQI-dashboard voldoende mogelijkheid is om iedere AQI te voorzien van context en toelichting zodat de gebruikers deze op een juiste manier kunnen interpreteren.

Aggregatieniveau

In het voorstel geven de AQI's inzicht in de kwaliteit van jaarrekeningcontroles op het niveau van de accountantsorganisatie, de sector of het individu (de externe accountant). Wij onderkennen het belang van voldoende verdieping om de informatie relevant en vergelijkbaar te maken. Tegelijkertijd zien we in onze dagelijkse praktijk hoe belangrijk het is voor de verbetering van kwaliteit dat er sprake is van een veilige cultuur waarin je open kunt zijn over leermomenten en leerpunten, en waar je van die momenten leert. Deze cultuur bouwen en onderhouden kost tijd, en werken we elke dag aan. Het rapporteren van AQI's op individueel niveau draagt niet bij aan die veilige cultuur en is daarmee niet dienstbaar aan ons gezamenlijke doel: een duurzame verbetering van de kwaliteit van de jaarrekeningcontrole. Wij zijn daarom geen voorstander van een rapportage op individueel niveau.

Relatie met kwaliteit

Om daadwerkelijk inzicht te geven in de kwaliteit van jaarrekeningcontroles is het belangrijk dat de AQI's een sterke relatie hebben met kwaliteit en onafhankelijk van cliëntomstandigheden zijn, omdat de AQI's anders weinig zeggen over de kwaliteit van de accountantsorganisatie. Bij een aantal AQI's is de relatie met kwaliteit minder nadrukkelijk aanwezig of wordt de uitkomst sterk beïnvloed door cliëntomstandigheden die niet publiekelijk zichtbaar zijn.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

AQI 3 – ‘Fraude en continuïteit’ is sterk afhankelijk van de cliëntomstandigheden (bijvoorbeeld de sector waarin de cliënt actief is) en leent zich primair voor afstemming met de opdrachtgever/toezichthoudende organen. Wij denken niet dat dit een geschikte AQI zou kunnen zijn voor de kwaliteit van de jaarrekeningcontrole.

AQI 4 – ‘Kwaliteitsverhogende maatregelen’. De inzet van specialisten is sterk afhankelijk van de cliëntomstandigheden. Zonder de specifieke cliëntomstandigheden te kennen, is de uitkomst van een dergelijke AQI weinig informatief. We stellen dan ook voor deze AQI niet op te nemen.

Daarnaast moeten scores bij veel AQI’s in perspectief en context worden geplaatst. Een hoge score is niet per definitie beter dan een lagere score. Bij diverse indicatoren ontbreekt deze nuancering in de toelichting op de AQI’s.

Een voorbeeld is AQI 9 – ‘Budgetoverschrijding’. Een hoog percentage opdrachten met een forse budgetoverschrijding kan een indicatie zijn dat er mogelijk issues met de kwaliteit zijn (bijvoorbeeld een gebrek aan deskundig personeel waardoor er veel extra uren moeten worden gemaakt en misschien de kwaliteit niet op het juiste niveau is). Het kan echter ook een indicator zijn dat de accountantsorganisatie de kwaliteit prioriteit geeft en geen compromissen sluit in de uit te voeren werkzaamheden, ook als deze niet betaald worden. Anderzijds kan een laag percentage een indicatie zijn dat een cliënt de juiste focus heeft gehad om alles goed aan te leveren, maar zegt het mogelijk weinig over de kwaliteit van de controle. Een vergelijkbare nuancering is gewenst bij AQI 2 – ‘Fouten in de jaarrekening.’

AQI 1 – ‘Betrokkenheid externe accountant’ is sterk afhankelijk van de samenstelling van het controleteam. Bij grote opdrachten worden meerdere partners en directors betrokken om de kwaliteit van de controle te bevorderen. Het percentage uren van alleen de tekenend externe accountant geeft in deze situaties een vertekend beeld. Als alternatief stellen wij voor het percentage uren van partners/directors en (senior) managers te rapporteren. Dit geeft meer inzicht in de deskundigheid en ervaring van de op de opdrachten ingezette teamleden, factoren relevant voor kwaliteit.

AQI 10 – ‘Opdrachtgeverstevredenheid’. Wij kunnen ons voorstellen, vanuit de rol van de accountant om te handelen in het maatschappelijk belang, dat het gewicht van de mate van tevredenheid van de zogenoemde groep A (aandeelhouders, auditcommissies, raden van commissarissen of vergelijkbare governance-organen) zwaarder weegt dan de tevredenheid van groep B (bijvoorbeeld CFO, CEO, controllers, hoofd financiële administratie). In het voorliggende voorstel wordt dit onderscheid niet gemaakt. Overwogen kan worden om deze verschillende weging wel op te nemen in het definitieve voorstel.

Proportionaliteit

AQI 7 – ‘Verloop in controleteam’ onderkent het belang van continuïteit in controleteams en tegelijkertijd de toegevoegde waarde van een frisse blik. De uitwerking in deze AQI is echter zeer complex, waarbij de indicatoren Teamomvang, Teamcontinuïteit en Teamvernieuwing bovendien overlap vertonen. De AQI veronderstelt ook een wijze van samenwerking die als gevolg van de inzet van *audit support* afdelingen en digitalisering sterk onderhevig is en zal zijn aan verandering. Voor de werkzaamheden door *audit support* worden bijvoorbeeld per definitie niet dezelfde teamleden ingezet. Daarnaast heeft de verplichte roulatie uit hoofde van bijvoorbeeld de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) voor *key audit members* invloed op deze AQI. Wij stellen voor om dit thema te rapporteren op basis van het gemiddelde verloop in de personele bezetting van de accountantsorganisatie. Om dit percentage in context te plaatsen, kan worden overwogen om het gemiddeld aantal (directe) uren per medewerker toe te voegen als indicatie voor de werkdruk bij de organisatie.

Vergelijkbaarheid

De scores op bepaalde AQI's zijn sterk afhankelijk van de specifieke kenmerken van een accountantsorganisatie, het netwerk waar dit deel van uitmaakt en de kenmerken van de gecontroleerde organisaties waarvan de accountantsorganisatie de wettelijke controle uitvoert. Om die reden zouden wij aanbevelen om per AQI op het AQI-dashboard aan te geven of en in welke mate een AQI als doel heeft om accountantsorganisaties onderling te vergelijken dan wel als voornaamste doel heeft om de ontwikkeling van een accountantsorganisatie in de tijd te beoordelen.

Het inzicht in de AQI's wordt vergroot als de historische ontwikkeling van de scores over een langere periode zichtbaar wordt gemaakt. Wij realiseren ons dat het met terugwerkende kracht opstellen van de data wellicht tot praktische problemen kan leiden. Daarom stellen wij voor dat de dataset vanaf de invoering wordt opgebouwd, zodat in de volgende jaren de trend in de scores over een periode van bijvoorbeeld vijf jaar zichtbaar wordt.

Volledigheid

We onderschrijven het belang van een beperkte set van AQI's om het gebruiksgemak te bevorderen. Tegelijkertijd dienen de AQI's een zo volledig mogelijk beeld te geven van de kwaliteit van de jaarrekeningcontroles. Om dit te realiseren, zijn wij van mening dat de volgende AQI's niet mogen ontbreken. Deze AQI's zijn bovendien objectief, kwantitatief en kennen een nauwe relatie met kwaliteit.

- Afgevallen AQI II – 'Projectmanagement: verrichte werkzaamheden voor boekjaareinde cliënt'
Door voor jaareinde voldoende aandacht te besteden aan de controlecliënt, tijdig te weten wat er speelt en een goede planning te maken welke werkzaamheden hiervoor dienen te worden uitgevoerd, worden verrassingen voorkomen in uit te voeren werkzaamheden. Het voorkomt ook dat vlak voor de deadline onder hoge druk nog allerlei werkzaamheden moeten worden uitgevoerd met alle daarbij behorende mogelijke kwaliteitsrisico's.
- Afgevallen AQI VI – 'Tijdsbesteding opleiding'
Kwaliteit start bij een goede opleiding. In een omgeving die snel verandert en waar een cultuuromslag wordt gemaakt, is opleiding cruciaal. Het percentage uren dat aan training en opleiding wordt besteed, is een belangrijke indicator voor de mate waarin een accountantsorganisatie en de individuele accountants bereid zijn hierin te investeren.

Wij zijn graag bereid om over bovenstaande thema's nader met u van gedachten te wisselen.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Agnes Koops-Aukes
Voorzitter directie PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.